

นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา : วิดีทัศน์ตามประสงค์

พิเศษจุฬ เพ็ชรเจริญ*

วีดิทัศน์ตามประสงค์ (Video on Demand) คืออะไร

Video on Demand คือ ระบบการเรียกดูภาพยนตร์ตามสั่งที่จะอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้สามารถเลือกดูภาพยนตร์หรือข้อมูลภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงได้ตามต้องการตามสโลแกนว่า To view "What one wants. when one wants." โดยสามารถใช้งานนี้ได้จากเครือข่ายสื่อสาร (Telecommunications Networks) ผู้ใช้งาน ซึ่งอยู่หน้าเครื่องลูกข่าย (Video

Client) สามารถเรียกดูข้อมูลที่เป็นภาพเคลื่อนไหวได้ทุกเมื่อตามต้องการและสามารถควบคุมข้อมูลวิดีโอ นั้น ๆ โดยสามารถย้อนกลับ (Reverse) หรือกรอไปข้างหน้า (Forward) หรือหยุดชั่วคราวได้ เปรียบเสมือนการดูวิดีโอที่บ้านนั่นเอง ทั้งนี้เครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่ายไม่จำเป็นต้องดูข้อมูลเดียวกัน กล่าวคือสามารถดูภาพยนตร์เรื่องเดียวกันหรือต่างกันได้

Video on Demand หรือ วิดีทัศน์ตามประสงค์ คือระบบการแพร่ภาพเสียงวีดิทัศน์จากคลังข้อมูลวีดิทัศน์ตามประสงค์ ผู้ชมที่อยู่ในเครือข่ายสื่อสาร ผ่านระบบจัดการข้อมูลวีดิทัศน์แบบทยอยส่งเรื่อย ๆ โดยผู้ชมสามารถเลือกเนื้อหาวีดิทัศน์ได้ตามประสงค์โดยไม่จำกัดเวลา การจัดการศึกษาตามประสงค์ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัด จึงจะได้ผลดี ซึ่งก็คือ คอมพิวเตอร์และวีดิทัศน์ จากความสามารถในการจัดเก็บและส่งข้อมูลของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทำให้จัดเก็บและส่งข้อมูลวีดิทัศน์ตามคำร้องขอได้

* นักวิชาการโสตทัศนศึกษา 6 กลุ่มงานพัฒนาและเผยแพร่ นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา
ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้นำเอาระบบ วัตทัศน์ตามประสงค์ มาใช้กับการศึกษาทางไกล และการบริการสื่อเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้ระบบ การเก็บข้อมูล (Files Server) ที่มีสมรรถนะในการเก็บวัตทัศน์และข้อมูลจำนวนมาก ผ่านเครือข่าย สารสนเทศ (Information Technology Network) เพื่อเป็นการหาความรู้ใหม่สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยเรียน มาก่อน หรือพลาดการเข้าชั้นเรียน หรือต้องการทบทวนความรู้ที่เรียนมาแล้วแต่ยังไม่เข้าใจดีพอ โดยใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีลักษณะการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ได้ตลอด เวลา เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาความรู้ของตนเองโดยไม่พลาดการเรียนการสอน อีกทั้งยังช่วยในการประกัน คุณภาพ (Quality Assurance) ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

การใช้งาน Video on Demand

การใช้งาน Video on Demand จะให้ความสะดวกแก่ผู้ชมมากกว่าระบบ Video Broadcast เช่น ระบบโทรทัศน์ทั่วไปซึ่งเป็นการส่งสัญญาณวิดีโอออกมาเป็นชุดเดียว (1 Stream) สำหรับผู้ชมทุกคน ผู้ใช้แต่ละคนจะได้ดูภาพสัญญาณอันเดียวกัน รายการต่าง ๆ จะมีตามเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ใช้ต้องรอเวลา เพื่อที่จะได้ดูรายการที่ตนเองต้องการ กรณี Video on Demand ผู้ใช้แต่ละคนจะสามารถเลือกรายการที่ ตนเองสนใจเวลาใดก็ได้ ไม่ขึ้นอยู่กับผู้อื่นและไม่ต้องรอตารางเวลาแต่ก็จะต้องใช้ความเร็วของเครือข่าย สื่อสารมากตามไปด้วยเนื่องจากจะต้องมีการส่งสัญญาณวิดีโอ 1 stream สำหรับผู้ใช้ 1 คน ระบบ Video on Demand นี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในแง่ให้ความบันเทิงและให้ความรู้ ตามแต่เนื้อหาของวิดีโอที่เราจะบรรจุลงไป

ส่วนประกอบของระบบ Video on Demand

ส่วนประกอบหลักและการทำงานของแต่ละส่วนในระบบ Video on Demand มีดังต่อไปนี้

เครื่อง Video Server

ระบบ VOD จะทำการเก็บข้อมูลภาพเคลื่อนไหวเป็นแบบดิจิทัลบนเครื่อง video server และเครื่อง server นั้นจะส่งข้อมูลภาพเคลื่อนไหวไปให้เครื่องลูกข่าย (Video Client) ตามที่ขอมมาโดยคุณสมบัติของ video server ก็คืออัตราการเปลี่ยนแปลงของภาพต่อเนื่องจะต้องมากพอเพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดข้อมูล ภาพและเสียงอย่างครบสมบูรณ์ให้เกิดเป็นภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่องสำหรับผู้ชมซึ่งอยู่ที่เครื่องลูกข่าย และมีระบบอินพุต/เอาต์พุตที่มีประสิทธิภาพ

เครื่อง video server จะต้องมีระบบฮาร์ดดิสก์ ซึ่งใช้เก็บข้อมูลภาพยนตร์หรือภาพเคลื่อนไหว ต่าง ๆ ที่มีความเร็วมากพอที่จะทำการอ่านข้อมูลและส่งออกไปยังระบบเครือข่ายเพื่อส่งไปยังคอมพิวเตอร์ ของผู้ใช้ต่อไป ตามปกติแล้วข้อมูลวิดีโอมักจะมีขนาดใหญ่ และต้องการความเร็วในการส่งข้อมูลมาก (1.5 Mbps สำหรับคุณภาพ MPEF-1 หรือระดับ Video VHS และ 6-8 MBPS สำหรับคุณภาพ MPEG-2 หรือระดับเลเซอร์ดิสก์) ดังนั้นเครื่อง Video Server จึงต้องมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับและ

แจกจ่ายข้อมูลวิดีโอเหล่านี้ไปยังลูกข่ายหรือไคลแอนต์ได้

เครื่อง Video Server จะมีที่เก็บข้อมูลเรียกว่า disk array ที่มีความจุและความเร็วสูง ทำหน้าที่เป็นหน่วยเก็บภาพเคลื่อนไหว (Video) ซึ่งจะมีการจัดเก็บวิดีโอในตัวของมันในรูปแบบของบิตข้อมูลดิจิทัล ข้อมูลที่เก็บอยู่จะผ่านการบีบอัดข้อมูล (Data Compression) โดยเครื่องเข้ารหัส (Encoder) ในรูปแบบมาตรฐานของ MPEG (Moving Picture Experts Group) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่พัฒนาเพื่อใช้กับการแพร่ภาพโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

ส่วนเชื่อมต่อเครือข่ายสื่อสาร (Transmission Path)

ระบบ VOD จะต้องมีส่วนเชื่อมต่อกับเครือข่ายที่สามารถส่งข้อมูลออกจากเครือข่ายสื่อสารด้วยความเร็วมากพอ โดยข้อมูลที่ถูกบีบอัดดังกล่าวจะถูกส่งผ่านเครือข่ายในลักษณะ real-time ไปยังเครื่องลูกข่ายที่เป็น Video Client และเนื่องจากข้อมูลภาพเคลื่อนไหวจำนวนมากจะถูกส่งไปยังคอมพิวเตอร์ลูกข่ายตามที่ใช้ที่ปลายทางเรียกขึ้นมา ดังนั้นระบบเครือข่ายสื่อสารที่จะมารองรับการใช้งานระบบ VOD จะต้องมีความเร็วและประสิทธิภาพสูงพอที่จะสามารถรองรับข้อมูลมัลติมีเดียจำนวนมากเหล่านี้ได้ เช่น

- ATM (Asynchronous Transfer Mode)
- FDDI (Fiber Distributed Data Interface)
- DQDB (Distributed Queue Dual Bus)
- 100-Mbps Ethernet (IEEE 802.12)

ในบรรดาเครือข่ายทั้งหมดนี้ ระบบเครือข่าย ATM (Asynchronous Transfer Mode) เป็นเครือข่ายที่มาแรงที่สุด และเป็นที่ยอมรับที่สุดในการใช้กับระบบ VOD เนื่องจาก ATM เป็นเครือข่ายซึ่งได้พัฒนามาเพื่อการส่งข้อมูลทุกรูปแบบที่ความเร็วสูงไม่ว่าจะเป็นข้อมูล เสียง data หรือ video และมีการประกันคุณภาพการส่ง (Quality of Service) ด้วยเครื่องลูกข่าย (Video Client)

Video Client เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถแปลงข้อมูลที่ได้รับจาก Video Server ให้เป็นสัญญาณภาพและแสดงผลขึ้นบนจอคอมพิวเตอร์หรือจอโทรทัศน์ที่เป็น End User Equipment ได้

การทำงาน

โครงสร้างโดยรวม (Architecture) ของระบบ Video on Demand จะประกอบด้วย video server และ local database ซึ่งจะต่อถึงผู้ใช้งานโดยผ่านเครือข่ายสื่อสาร ทางด้านเครื่อง video client ของผู้ใช้งานจะต้องประกอบด้วยส่วน interface ตลอดจนส่วน decoder ข้อมูลที่ส่งมาจากเครื่อง server และสามารถดูข้อมูลภาพเคลื่อนไหวผ่านจอ (อาจเป็นจอคอมพิวเตอร์หรือจอโทรทัศน์ก็ได้) และรับสัญญาณเสียงออกทางลำโพง (speaker) ส่วนประกอบทางด้านผู้ใช้งาน แสดงดังรูปที่ 3 ส่วน network interface

ทำหน้าที่ถอดรหัสสัญญาณที่เข้ามาและส่งต่อไปยังอุปกรณ์เอาต์พุต (จอและลำโพง) ที่ได้อีกใช้บริการจากระบบ VOD และยังทำหน้าที่แปลข้อมูลการเลือกของผู้ใช้ (ซึ่งผู้ใช้อาจเลือกผ่านรีโมตคอนโทรลคีย์บอร์ด หรือเมาส์) เป็นสัญญาณที่ใช้สำหรับส่งต่อไปในเครือข่ายอีกด้วย

สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการสั่งงานของผู้ใช้นั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะบริการของระบบ VOD ที่ใช้ เช่น ถ้าใช้บริการ Movies on Demand ก็ควรจะเลือกภาพยนตร์และควบคุมฟังก์ชันโดยใช้รีโมตคอนโทรล แต่ถ้าใช้บริการในลักษณะ Distance Learning การใช้คีย์บอร์ดดูจะเหมาะสมกว่า เป็นต้น

Application	รายละเอียด
Movies on Demand	ลูกค้าสามารถเลือกดูภาพยนตร์ได้ตามความต้องการและสามารถควบคุมฟังก์ชันการใช้งานได้เช่นเดียวกับเครื่องเล่นวิดีโอ (VCR)
Interactive video games	ลูกค้าสามารถเลือก download เกมส์คอมพิวเตอร์มาเล่นได้ตามความต้องการ
Interactive news television	ลูกค้าสามารถเลือกรายละเอียดของข่าวสารที่ตนเองสนใจได้ตามความต้องการ
Catalog browsing	ลูกค้าสามารถดูรายละเอียดสินค้าในลักษณะเดียวกับดู catalog สินค้า และสามารถสั่งซื้อได้ตามต้องการ
Distance Learning	นักเรียนที่ลงเรียนในหลักสูตรหนึ่ง ๆ สามารถ "ศึกษาเมื่อต้องการ" โดยการเลือกบทเรียนจากวิดีโอที่เก็บอยู่ใน

Application	รายละเอียด
Interactive advertising	<p>Video Server ได้ ทำให้นักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียน ได้ตลอดเวลาด้วยตนเองตามความต้องการ</p> <p>ลูกค้าสามารถเสนอความคิดเห็นหรือ ข้อเสนอแนะในแบบสำรวจ (advertiser survey) และอาจได้รับรางวัลโดยการได้รับสินค้าหรือ บริการฟรีจากทางผู้ผลิต ผู้ขายหรือผู้ให้บริการ</p>

การให้บริการของระบบ Video on Demand (Interactive Services)

ระบบ VOD จะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการให้บริการ video สำหรับผู้ใช้บริการแต่ละคนได้ตามความต้องการของผู้ใช้ซึ่งการให้บริการจะเป็นลักษณะ one-to-one ไม่ใช่ simulcast หรือ broadcast
  2. ผู้ใช้งานสามารถควบคุมภาพได้ในลักษณะเดียวกับเครื่องเล่นวิดีโอที่ใช้ตามบ้าน กล่าวคือผู้ใช้ต้องสามารถหยุดชั่วคราว (Pause) กรอกลับ (Reverse) หรือกรอไปข้างหน้า (Forward) ได้ตามต้องการ
  3. มีความเร็วการส่งข้อมูลภาพเคลื่อนไหวพร้อมกับเสียงอย่างน้อย 1.5 Mbps สำหรับคุณภาพ MPEG-1 หรือ ระดับ (Video VHS) และ 6-8 Mbps สำหรับคุณภาพ MPEG-2 (หรือระดับ Laser Disc) สำหรับผลรวมของอัตราการส่งข้อมูลภาพ เสียง และข้อมูลที่ใช้ควบคุม
  4. ระบบจะต้องถูกออกแบบให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดีเพียงพอ เนื่องจากอาจมีข้อมูลที่สำคัญเก็บอยู่ในระบบ เช่น ตัวเลขที่เป็นความลับของบริษัท เป็นต้น
- จากความสามารถของระบบข้างต้นทำให้ระบบ VOD สามารถนำไปใช้ให้บริการได้มากมาย

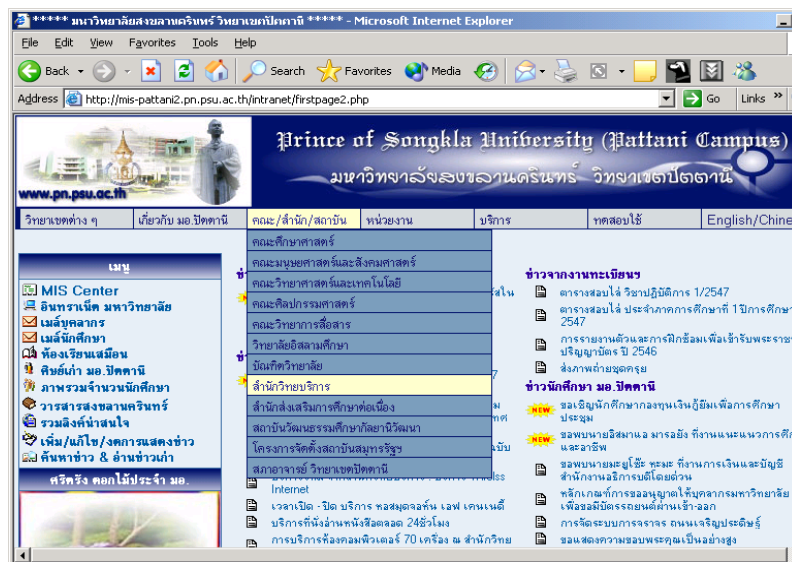
บทสรุป

ระบบ Video on Demand เป็นระบบที่ประกอบด้วย Video Server, เครื่องข่ายสื่อสาร Video Client และ Video Server มักเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูง มีที่เก็บข้อมูลที่มีความจุและความเร็วสูงเพื่อที่จะเก็บข้อมูลวิดีโอ มีส่วนเชื่อมต่อกับเครือข่ายที่สามารถส่งข้อมูลออกทางเครือข่ายสื่อสารด้วยความเร็วมากพอ

VOD เป็นเทคโนโลยีที่ยังอยู่ในช่วงพัฒนาเพื่อให้ได้ระบบหรือมาตรฐานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป และเนื่องจาก Video on Demand ยังเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่มาก ดังนั้น อุปกรณ์ที่ใช้ในระบบ Video on Demand นั้นจึงยังมีไม่มากนัก และมีราคาแพงอยู่ และยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างเช่น อุปกรณ์ที่ใช้การเข้ารหัส (encode) และถอดรหัส (decode) ซึ่งแต่เดิมเป็นมาตรฐาน MPEG-1 ปัจจุบันได้พัฒนาถึงมาตรฐาน MPEG-2 แล้วซึ่งจะทำให้คุณภาพของภาพเคลื่อนไหวดีขึ้นมาก

อย่างไรก็ตามเทคโนโลยี VOD มีแนวโน้มที่จะเป็นที่แพร่หลายในอนาคต เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่มีประโยชน์ทั้งในด้านสาระและความบันเทิง สามารถใช้งานได้ง่ายทางด้านผู้ใช้เทคโนโลยี ต่างก็เผ่ายอดที่จะเห็นเทคโนโลยีนี้พัฒนาขึ้นจนเป็นที่รู้จักและใช้งานกันทั่วไป อันจะมีประโยชน์ต่อสถาบันองค์กรธุรกิจ ไปจนถึงในครัวเรือนต่าง ๆ ต่อไปในอนาคตอันใกล้

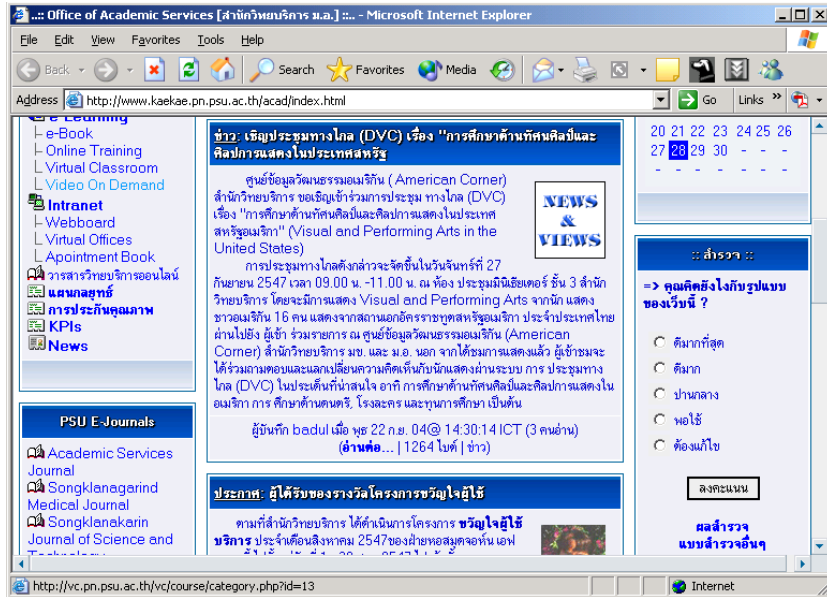
ในส่วนของการพัฒนาการให้บริการ วิถีทัศน์ตามประสงค์ นั้น ผู้ศึกษาสามารถที่จะเลือกชมได้จากการให้บริการ วิถีทัศน์ตามประสงค์ ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ <http://vc.pn.psu.ac.th/vc/course/category> โดยสืบค้นดังนี้

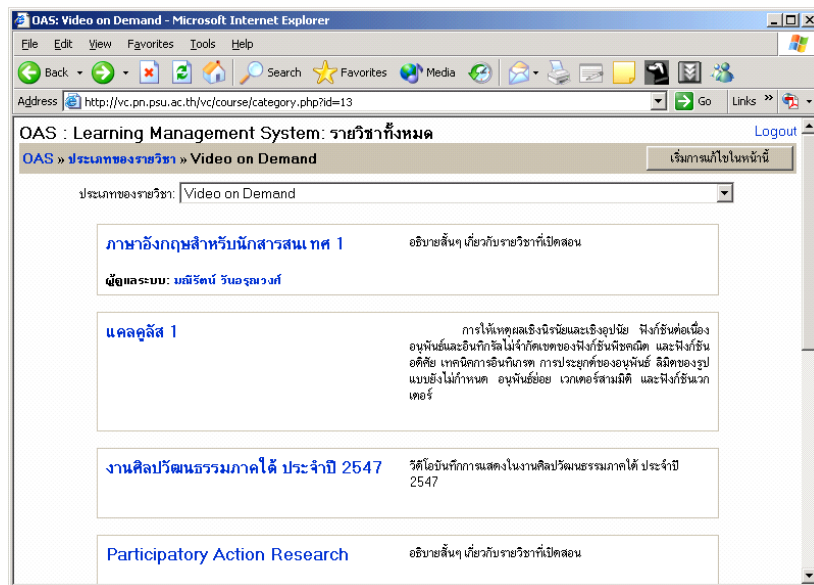
ภาพที่ 1 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วารสารวิทยบริการ
ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗

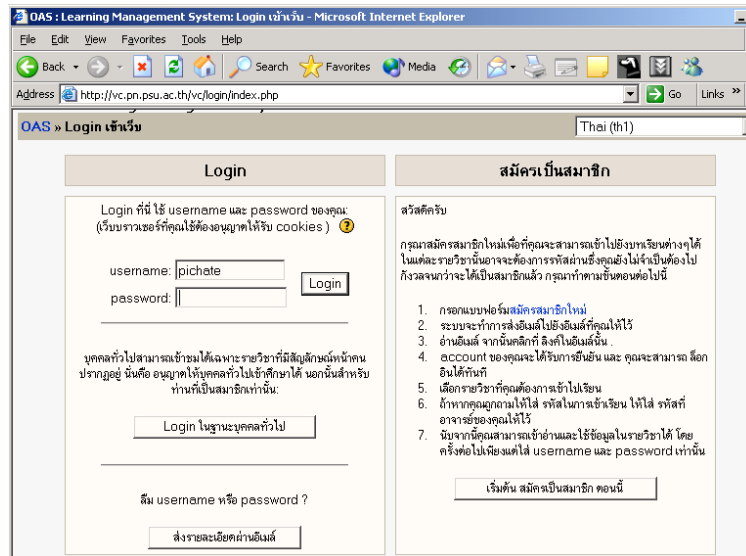
พิเชษฐ เพียรเจริญ
นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา : วิถีทัศน์ตามประสงค์

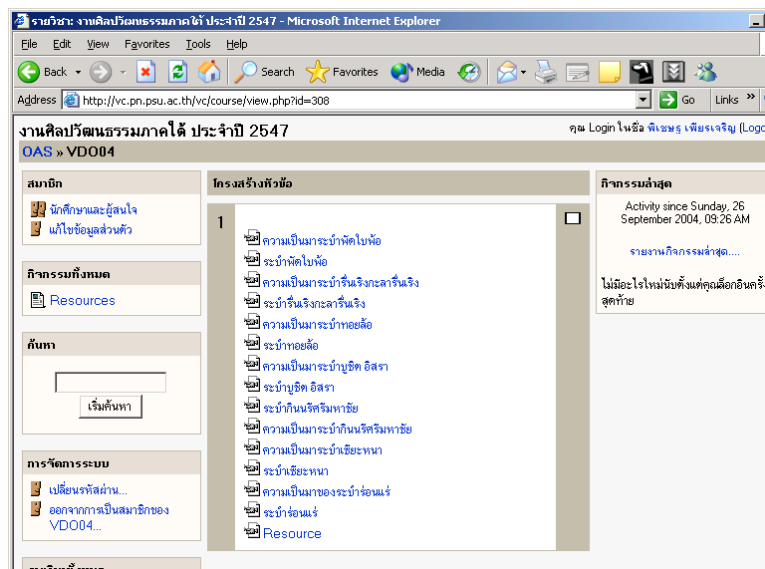
ภาพที่ 2 เว็บไซต์สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ภาพที่ 3 หน้าแรกของวิถีทัศน์ตามประสงค์

ภาพที่ 4 ลงทะเบียนวีดิทัศน์ตามประสงค์

ภาพที่ 5 รายการวีดิทัศน์ตามประสงค์

ภาพที่ 6 ตัวอย่างวิถีทัศน์ตามประสงค์ เรื่อง ระบายพัดใบพ้อ

*****

บรรณานุกรม

ดลพรรณ ภูเจริญ. 2547. "รูปแบบการสนทนาโดยใช้ห้องสนทนาของบทเรียนบนเว็บที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี" วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก <http://www.thai.net/khonnara>. [28 กันยายน 2547].

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2547. สำนักวิทยบริการ. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก <http://www.kaekae.pn.psu.ac.th> [30 กันยายน 2546]